

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЦЕНТР ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ АДАПТАЦІЇ
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ КОЛЕДЖ»

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА АДАПТАЦІЇ
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС»**

8 червня 2018 року

Київ
2018

Література:

1. Муравйов В. Засоби впливу права Європейського Союзу на внутрішні правопорядки третіх країн / В. Муравйов // Міжнародне право. – 2002. – № 6. – С. 74.
2. Всебічна підтримка європейської інтеграції та наближення законодавства України: Компендіум вибраних доробків українсько-європейського дорадчого центру з питань законодавства (UEPLAC) – Етап V / [за заг. ред. Йоланти Тачинської; уклад. Р. Б. Хорольський]. – К.: Батискаф. Майстер кника, 2012. – 504 с.
3. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [Електронний ресурс]: Закон України від 18 берез. 2004 р. № 1629-IV. – Режим доступу: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15.](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15;); Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації національного законодавства України до законодавства Європейського Союзу [Електронний ресурс]: Закон України від 21 листоп. 2002 р. № 228-IV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/228-15.>; Концепція адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [Електронний ресурс]: схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 16 серп. 1999 р. № 1496. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-п.>
4. Всебічна підтримка європейської інтеграції та наближення законодавства України: Компендіум вибраних доробків українсько-європейського дорадчого центру з питань законодавства (UEPLAC) – Етап V / [за заг. ред. Йоланти Тачинської; уклад. Р. Б. Хорольський]. – К.: Батискаф. Майстер кника, 2012. – С. 109.
5. Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом: матер. наук.-практ. конф. (Київ, жовтень 1998 р.) / редкол.: В. Ф. Опришко та ін. – К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1998. – С. 21.

АНАЛІЗ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ КОМПЛЕКСУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ І ВИЗНАЧЕННЯ ЙОГО ІСТОТНИХ УМОВ

Семенова М.В.

кандидат юридичних наук,

молодший науковий співробітник

відділу правового забезпечення функціонування

національної інноваційної системи

Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку

Національної академії правових наук України,

керуючий партнер

ПП «Юридична фірма «Семенова и Партнери»

м. Харків, Україна

Розвиток туризму в Україні зумовлюється рядом чинників, серед яких основним є формування сучасної нормативно-правової бази, що здатна забезпечити ефективне регулювання туристичної діяльності. Зробити це можливо у тому числі шляхом використання міжнародного, насамперед європейського, досвіду,

Разом із чинним законодавством, договір про надання туристичних та супутніх послуг є найважливішим засобом, що регулює взаємовідносини, що виникають у сфері туризму. Для визначення змісту та надання доктринального поняття договору на туристичне обслуговування необхідно врахувати наступні елементи: 1) туристична послуга – будь-яка окрема послуга, що спрямована на задоволення вимог відвіду-

вачів; 2) декілька туристичних послуг, поєднаних туроператором, є комплексом туристичних послуг, які з метою необхідного регулювання визначаються як турпакет; 3) комплекс туристичних послуг (турпакет) може містити всі види послуг, які надаються при здійсненні туристичної діяльності.

Наведене дає підстави запропонувати таке визначення: комплекс туристичних послуг (турпакет) – це послуга з організації подорожі, яка за змістом складається з обов'язкової сукупності окремих послуг з перевезення та розміщення, з поєднанням їх з іншими додатковими послугами.

Питання щодо аналізу та визначення істотних умов такого договору та його найменування в законодавстві слід розглядати через призму договору про надання послуг, і тому такому договору буде відповідати назва «договір про надання комплексу туристичних послуг». Ця назва точніше відображає сутність відносин, які має регулювати цей договір.

У міжнародному і національному праві існує ціла низка особливостей укладення договору про надання комплексу туристичних послуг. Визначення таких особливостей і їх належне відображення при укладенні відповідних договорів допомагає найбільш повно й правильно захищати інтереси споживача послуги.

Статтю 6 Глобального етичного кодексу туризму, схваленого 1 жовтня 1999 р. на сесії UNWTO у м. Сантьяго (Чилі), встановлено, що працівники сфери туризму зобов'язані надавати туристам об'єктивні відомості про місця призначення та про умови поїздки, прийому та перебування; вони повинні забезпечувати ясність положень договорів, запропонованих їхнім клієнтам, як у плані характеру, ціни і якості послуг, які вони зобов'язані надати, так і в плані фінансових зобов'язань у разі одностороннього порушення договірних зобов'язань з їхнього боку [1].

Особливості предмета договору на туристичне обслуговування не тільки визначають правову природу цього договору, але й впливають на його зміст та інші характеристики, зокрема, порядок укладення та виконання [2, с. 16].

Слід зазначити, що досягнення згоди сторонами договору щодо всіх його істотних умов, які прямо передбачені цивільним законодавством, є складним юридичним фактом, на основі якого виникають договірні відносини та момент набуття договором законної сили.

Аналізуючи чинне законодавство, можна стверджувати, що від ступеня правової регламентації істотних умов безпосередньо залежить стабільність та доцільність виконання договірних зобов'язань [3, с. 97]. Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 638 ЦК України істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

Як було вказано, однією з функцій договору про надання комплексу туристичних послуг є забезпечення захисту слабкої сторони – споживача, тому істотні умови такого договору мають бути встановлені у Законі України «Про туризм». Аргументом на користь цієї думки є практика Вищого господарського суду України. Зміст Постанови Вищого господарського суду України від 08 лютого 2011 р. № 43/253 [4] підтверджує, що залежність туриста від умов договорів між туроператорами та перевізниками або посередниками перевізників вимагає усунення відповідних ризиків щодо штрафів та відмов повернення вартості перевезень у разі скасування перевезень. Якщо туристичний оператор та перевізник є професіональними учасниками цих відносин, вони самі можуть розраховувати економічні ризики і при наявності відповідного економічного стану страхувати свої інтереси, то останній є економічно слабкою стороною у відносинах з оператором та перевізником, тому відмова туриста від перевезень повинна бути підставою для страхування таких випадків і відшкодування вартості туристичних послуг. Разом з тим, для здешевлення туристичної послуги для громадян можливо вводити обов'язкове страхування їх інтересів на випадок відмови від послуг тільки при наданні комплексу туристичних послуг, який досягає

певної суми, а при послугах на меншу суму – страхування здійснювати тільки за бажанням туриста.

Форма договору на туристичне обслуговування та істотні умови такого договору встановлено ст. 20 Закону України «Про туризм».

У Директиві 2015/2302/ЄС[5] вказано, що країни-учасниці повинні вжити необхідних заходів для того, щоб організатор і, якщо пакет продається через роздрібного продавця, – роздрібний продавець у чіткій та зрозумілій формі надали туристу таку інформацію, коли це стосується пакета, до укладення туристом договору про пакетну подорож чи про відповідну пропозицію: 1) основні характеристики туристичних послуг: а) туристичний напрямок (напрямки), маршрут і строк перебування, дати; б) способи, характеристики та категорії транспорту, пункти, дати і час відправлення та повернення або, якщо точний час ще не визначено, орієнтовний час відправлення та повернення, тривалість і місця проміжних зупинок і пересадок; в) місцезнаходження, основні характеристики і туристська категорія місця розміщення; г) харчування, якщо передбачене, опис; ґ) поїздки, екскурсія (екскурсії) та інші послуги, включені до загальної ціни, узгодженої для пакета; д) мова (мови), на якій (яких) будуть проводитися заходи; е) наявність гарантії доступності послуг у поїздки чи відпочинку для осіб з обмеженими можливостями пересування; 2) фірмова назва, географічна адреса організатора і, коли це слушно, роздрібного продавця, а також номер телефону і електронну адресу; 3) загальна ціна пакета, включаючи податки, і, коли це слушно, усі додаткові комісійні винагороди, збори та інші витрати або, коли такі витрати не можуть бути розраховані заздалегідь, повідомлення про те, що турист може зазнати таких додаткових витрат; 4) організація платежу і, коли це слушно, наявність та умови для депозитів та інших фінансових гарантій, що сплачуються або надаються туристом; 5) мінімальна кількість осіб, необхідна для організації пакета, і строк не менше 20 днів до початку пакета для можливості відміни, якщо вказаної кількості не досягнуто; 6) загальна інформація про паспортні та візові вимоги, у тому числі орієнтовний строк отримання віз, для громадян відповідної (них) країни-учасниці (країн-учасниць) та інформація про медичне забезпечення; 7) інформація про те, що турист може розірвати договір будь-коли час до початку пакета в обмін на сплату відповідної суми збору; 8) інформація про факультативне або обов'язкове страхування для покриття витрат, розірвання туристом договору або вартість допомоги, включаючи репатріацію, у разі нещасного випадку, хвороби або смерті.

Країни-учасниці повинні вжити необхідних заходів, щоб організатор не зміг змінити переддоговірну інформацію, якщо він не залишив за собою право на внесення таких змін і не повідомив про такі зміни туриста в чіткій та зрозумілій формі до укладення договору.

Директивою 2015/2302/ЄС передбачено, що договір повинен містити всю переддоговірну інформацію, а також таку додаткову інформацію: 1) спеціальні вимоги туриста, які організатор погодився задовольнити; 2) інформацію про те, що організатор: а) несе відповідальність за неналежне виконання усіх включених туристських послуг; б) зобов'язаний надати допомогу, якщо турист опинився в скрутному становищі; в) зобов'язаний надати захист у разі банкрутства, повернення сплачених сум і повернення до країни постійного перебування, а також повідомити назву юридичної особи, що надає захист у разі банкрутства та її контактну інформацію, у тому числі географічну адресу; 5) контактна інформація контактного пункту, куди турист може направити скаргу про будь-який випадок невідповідності, виявлений ним на місці; 6) назву, географічну адресу, номер телефону і електронну адресу місцевого представництва або контактної пункту організатора, чиєї допомоги потребує турист, що опинився у скрутному становищі, або, якщо такого пункту або представництва немає, телефон екстреного зв'язку або вказівка іншого способу зв'язку з організатором; 7) інформація про те, що турист може розірвати договір у будь-який час до початку пакета у разі сплати відповідної компенсації або розумної стандартної комісії за розірвання, якщо таку комісію встановлено; 8) за участі неповнолітніх дітей у пакетній подорожі інформація про спосіб прямого зв'язку з неповнолітнім або з упов-

новаженою особою в місці розміщення неповнолітнього; 9) інформація про наявність альтернативних та онлайн механізмів урегулювання спорів.

Таким чином, Директивою 2015/2302/ЄС встановлено широкий перелік умов, які мають бути включені до договору, що укладається між туроператором/турагентом та споживачем, перелік яких складається із переддоговірної інформації, яка носить обов'язковий характер, та додаткової інформації.

Закон Республіки Польща «Про туристичні послуги» також передбачає обов'язковий характер переддоговірної інформації, яка разом з додатковою складає перелік істотних умов договору, що укладається між туроператором чи турагентом, з однієї сторони, і споживачем – з іншої [6].

Обов'язковий характер переддоговірної інформації та вимоги щодо її повноти, достовірності та незмінності повністю відповідають принципам, викладеним у Директиві № 2005/29/ЄС Європейського парламенту та Ради ЄС про недобросовісну комерційну практику по відношенню до споживачів на внутрішньому ринку (далі – Директива 2005/29/ЄС), яка використовується до відносин, що виникають до, під час та після укладання угоди між споживачем та продавцем з приводу вибору та придбання товарів споживачем, і прямо захищає економічні інтереси споживачів від недобросовісної комерційної діяльності у відносинах між підприємцем та споживачем. Директива № 2005/29/ЄС забороняє використання у комерційній діяльності засобів та методів, що значно обмежують можливість споживача прийняти зважене, обдумане рішення, коли така діяльність веде або може вести до вчинення споживачем угоди, яка за інших обставин не була б ним вчинена, якби споживач мав достовірні дані [7].

Отже, розглянуті приклади регулювання підтверджують необхідність законодавчого закріплення обов'язку туроператора, турагента на етапі, що передуює укладенню договору, надавати повну інформацію, оскільки фактично саме цьому етапу споживач приділяє значну увагу, саме на цьому етапі він робить вибір туру та визначається з можливістю укладення договору, і, як правило, підписання самого договору сприймає як просту формальність.

Аналіз наукових джерел, нормативно-правових актів ЄС, законодавства України дозволяє стверджувати, що до істотних умов договору про надання комплексу туристичних послуг, крім характерних для стандартного договору про надання послуг, доцільно також віднести такі обов'язки, які можливо вважати інформаційними: 1) найменування суб'єкта господарювання та номер запису у Реєстрі турагентів та туроператорів, ідентифікаційний номер платника податків, ім'я, посада особи, що підписала договір; 2) інформація про те, хто несе відповідальність за неналежне виконання умов договору і, у випадку, коли договір укладається турагентом, за неналежне виконання усіх включених туристичних послуг або (порядок і строк висунення претензій щодо надання послуг туроператором або особою, яка співпрацює з ним); 3) спеціальні вимоги туриста, які організатор погодився задовольнити; 4) вид і обсяг страхування туристів, найменування і адресу страховика; 5) назва, географічна адреса, номер телефону та електронна адреса місцевого представництва або контактної пункту організатора, чия допомога знадобиться туристу, що опинився у скрутному становищі, або, якщо такого пункту або представництва немає, телефон екстреного зв'язку або вказівка іншого способу зв'язку з організатором; 6) посилання на обов'язкове виконання нормативних актів у сфері технічного регулювання туристичної діяльності (стандарти, кодекси ustalеної практики та інше).

Таким чином, з урахуванням спрямованості договору, за договором про надання комплексу туристичних послуг одна сторона (туроператор, який діє безпосередньо або через турагента) зобов'язується надати іншій стороні (туристу; екскурсанту, що здійснює одну ночівлю у відвідуваному місці, або третій особі, що діє на користь цих суб'єктів) комплекс туристичних послуг (туристичний пакет) із залученням третіх осіб, а інша сторона зобов'язується сплатити за це встановлені кошти.

Література:

1. Global Code of Ethics for Tourism. URL: <http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/docpdf/gcetbrochureglobalcodeen.pdf> (дата звернення: 17.05.2018).
2. Гудима М. М. Предмет договору про надання туристичних послуг за законодавством України: автореф. дис... канд. юрид. наук / М. М. Гудима. Київ, 2013. 20 с.
3. Коросташивець Ю. Істотні умови договору на туристичне обслуговування за законодавством України. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 8. С. 96–99.
4. Постанова Вишого господарського суду України від 08.02.2011 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/13778609> (дата звернення: 17.05.2018).
5. Директива (ЄС) 2015/2302 Європейського парламенту та Ради ЄС від 25 листопада 2015 р. про пакетні тури та пов'язані з ними туристичні послуги, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 2006/2004 і Директиви 2011/83/ЄС Європейського парламенту та Ради та скасовує Директиву Ради 90/314/ЄЕС. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1504626811216&uri=CELEX:32015L2302> (дата звернення: 17.05.2018).
6. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19971330884> (дата звернення: 17.05.2018).
7. Директива № 2005/29/ЕС Європейського парламенту і Ради ЄС о недобросовестной коммерческой практике по отношению к потребителям на внутреннем рынке (Директива о недобросовестной коммерческой практике). URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_b43 (дата звернення: 17.05.2018).

ДО 160-РІЧЧЯ ВИНИКНЕННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ: ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Сіньова Л.М.

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Основним напрямком державної політики в реформуванні суспільних відносин в Україні є європейська інтеграція, тобто досягнення європейських міжнародно-правових стандартів у всіх сферах суспільного життя [1, с. 51].

В 2019 році людство буде відзначати 160-річчя виникнення волонтерського руху. Його початком прийнято вважати 1859-й, коли швейцарський підприємець і громадський діяч Жан Анрі Дюнан, вражений страшними наслідками однієї з найкривавіших битв австро-італо-французької війни (під Сольферіно на полі бою лишилися вмирати більше дев'яти тисяч скалічених солдат), фактично ініціював створення Міжнародного комітету Червоного Хреста – організації, що на добровільних засадах надавала би першу медичну допомогу пораненим. Пізніше Дюнан став першим лауреатом Нобелівської премії миру. Принципами, які він започаткував в цій організації, почали користуватись активні громадяни в багатьох країнах світу, і цей рух поступово охоплював різні види діяльності: допомога бідним, важкохворим, сиротам, навчання грамоті, боротьба з пияцтвом. В ХІХ столітті особливо розвивається благодійницька діяльність, яка ставить собі ту ж мету [2].